

БОРИС АПРИЛОВ

ЛОДОС */разказ/*

Ах, когато духне южният вятър!... Няма да забравя един такъв ден през декември, когато по обед тръстиката на колибата запя и ние с Маноли се събудихме бодри като никога. Бяхме извадили мрежите към седем заранта и се прибирахме с осемстотин скумрии. На всичко отгоре видяхме един мъртъв делфин, вързахме го на буксир и го завлачихме...

Та когато запяха тръстиките, излязохме пред колибата. Светът бе пълен с топла и радостна възбуда. Вятърът духаше с увлечение, на вълни, омиташе повърхността и тъмните петна на бръснещия му полет се гонеха на всички страни, летяха към морето. Направи ми впечатление, че Маноли протегна ръце, напълни гърдите си с въздух и опипа брадясалото си лице. Маноли мислеше за жена. Усмихнах се и се приближих към делфина. Бяхме го изтеглили до лодката. Огледах го внимателно и го натиснах с пръст. Усетих твърдостта му. За сетен път се убедих, че животното бе умряло наскоро, по тайнствен за мен начин – нямаше рана, един бог знае как умират делфините.

– Колко ще ни го платят? – запитах аз

– Много – рече Маноли.

Лодките на колегите бяха побеснели. Лодосът бе хванал и тях. Сновяха навън и навътре по реката, бързаха, връщаха се ту пълни, ту празни.

– Сега? – запитах аз.

Маноли не ми отвърна. Лъчезарното му лице вече изразяваше отвлечен унес. Вятърът развяваше червената му косичка. Кой знае защо, погледът му се закова на лодката, която се бе появила от завоя. В нея непохватно седяха две селянки. Ръцете им стискаха торби, пълни с картофи, фасул, олио и ракия. Разменна търговия. Срещу тях искаха риба.

– Какво ще правим? – повторно запитах аз.

Маноли ритна делфина. Кракът му отскочи от твърдата плът на животното. Вятърът се юрна по тръстиковата савана, сазът полегна и сините пространства на разливите потъмняха. Излетяха птици. Повъртяха се наоколо и се върнаха по местата си. Мъжкарите се чудеха какво да правят и усетили ненавременни пориви, поглеждаха към самките.

– Ще залагаме ли мрежите? – продължавах да питам аз.

– Първо да похапнем.

Това рече най-после Маноли.

Той натрупа съчки в огнището. Огънят пламна светкавично. Димът се завъртя край нас, праметна се няколко пъти като акробат и тръгна по течението на реката. Маноли донесе черното бакърче с вчерашния фасул и го закачи на триножника. Почисти с длан една чиния, напълни я с туршия и за всеки случай обели две глави лук, но не се стърпя – сгриза едната. Много обичаше лук. После откачи два веяни заргана от ветрилника, сложи още две чинии на масата и нагази в реката с черпак в ръка. Имаше вид на човек, тръгнал да изгребе реката – така ми се стори тогава... А той само миеше черпака, но продължително, унесено,, и добих впечатление, че умопомрачено гали

водата, сякаш си играе с жена... Стоях безпомощно на столчето и пушех. Все още се хранехме навън. Все още я карахме по лятному. Не знаех какво да правя, обхванат от особен мързел, а в главата ми се въртяха неочаквани хрумвания... Маноли се върна и бутна черпака в бакърчето. Започна да бърка фасула. Замириша на вкусна гозба. Той вдишваше парата и унесено продължаваше да бърка, без да е нужно, без никой да му го иска. Насипа първо в моята чиния, после на себе си, съблече се до кръста и седна.

Вятърът се въртеше край нас като куче, сякаш искаше да му подхвърлим нещо. След туй похапнахме малко зарган, но не се нахранихме както трябва, та Маноли постави скарата на жарта и хвърли върху нея четири скумрии, които изядохме без хляб, като десерт. От чистото небе валеше светлина, разголената гора на хълма пееше някаква песен, но не спазваше ритъма. Вятърът идваше от юг, минаваше през филтъра на заоблената планина, обираше есенните ѝ благоухания и ги изсипваше върху ни. Може би идеше от Африка, през Средиземно море, може би само от Беломорието, но вятърът беше по поръчка – топъл, бял, чувствуващ го върху плещите си, върху очите си.

– Сега? – запитах отново аз.

– Сега ще замина за Бургас – отвърна Маноли.

– Когато има толкова риба?

– Заминава ми се...

– При тази луда риба?

– Днеска с мен става нещо и ми се тръгва...

– Не сме роби на рибата, я! Мъже сме.

– Добре – съгласих се аз. – Няма да се караме.

И дума не ставаше да се караме. С Маноли човек се разбира най-добре. Пък и аз чувствувах необходимост да се напия – спокойно, със замах, – та на другия ден да се чувствувам гузен.

– Питай за някоя лодка – казах. – Ако искаш, тръгни с нашата.

– А ти?

– Аз ще отскоча до селото.

– Защо не дойдеш с мен?

– Моята жена е чак в София.

– Нямах ли нещо в Бургас?

– Имам.

– Тогава да палим и да тръгваме.

– Хем ще продадем и делфина – предложих аз.

Какво ли не измисля човек, когато си е наумил нещо.

Маноли напълни резервоара с бензин и натъпка кубрика с осолената и прясната риба. Тикнахме лодката във водата и отново привързахме делфина на буксир. Съдружникът ми се съблече съвсем, намокри се и се насапуниша. След това се изплакна и се изтри с хавлията. Обръсна се, нахлузи дебелата си фланела, подгъна яката ѝ, среса се, изплакна ботушите си и грабна полушубката. От всичко това разбрах, че най-напред ще се отбие при някоя.

– А ти защо не се измиеш?

– Аз ще се изкъпя в хотела.

– Идеално!... Потегля ме ли?

Отблъснахме внимателно. Отначало подкарахме с веслата и включихме мотора на най-бавен ход, да не повредим делфина. Колибата ни беше доста навътре,

далеч от устието на реката. Минахме край всички колеги – много движение, много нещо по това време на годината. Маноли държеше румпела и пееше. Тръстиките от двете страни ни се кланяха, настъпвани от вятъра, лианите на джунглата се люлееха, изобщо всичко се движеше. Моят съдружник измъкна капитанската си шапка. Косата му се скри в нея и се умири. Лодки, хора – всичко оставаше зад нас. Едни обират рибата от мрежите, други се хранят, ремонтират мотори, кърпят.

Интересно е морето в часовете на лодоса. Понеже той духа откъм сушата, заливите са гладки като лед. По тях вятърът сякаш се плъзга с кънки. Повърхността на водата става на петна скитници: петна, които кръстосват пространството, обират блясъка на затишието. Въздухът става топъл, прозрачен и лек. Гларусите летят хаотично и не знаят какво да правят с рибата. Не могат да насмогнат. А рибата, и тя, усетила неразгадаеми токове в кръвта си, пронизва бистрите водни простори и непрекъснато чувствава, че е станало нещо необикновено, което я кара да полети към повърхността, да се спусне към дъното – иска да стори нещо, да отговори на загадъчния повик, но какво могат да направят едни риби, освен да се набутат в мрежите, да налапат като обезумели куките на чипарите. Лодките не ловят, а грабят. Гледам и се чудя – защо оставяме тази яма, накъде сме се понесли? И все пак – нито капка съжаление. Маноли знае какво мисли и се провиква:

- Истинските мъже се познават в такива моменти!
- Ходът ни е малък – осведомявам го аз.
- Забелязах – отвърща той. – Голямо животно влачим.

Делфинът забавяше скоростта ни повече, отколкото предполагаме. Щяхме да закъснеем. Като се плъзгаше зад нас, на мен ми се стори, че делфинът оживява в общата полуда на хора, риби и природа: подскачаше и пляскаше, вдигаше пяна, гладкото му тяло чупеше лъчите на слънцето. Гледах го и си мислех за съдбата му, за живота му, изпълнен с бързина, с милиони скокове, с любовни опиянения, с борба да запази себе си, новородените и стадото, да избегне свирепите куршуми на човека; мислех за Мелвил, за Моби Дик, за Ахав – за хилядите малки и големи хора, влезли по разни поводи в морето, останали все пак различни в него, успели и неуспели да се измъкнат от водите му, а после помислих за хотела, за топлата стая, за банята, за колегите, които разговарят в “Интернационал”, за жена си, за децата си и се стараех да измисля подходящо извинение за дългото си отсъствие, пред нея – тази, към която ме бе повел лодосът.

– Акулите стават нахални! – каза Маноли. Той пък за какво си мислеше. – Лапат рибата заедно с мрежите. Направиха ни на решето. Някой ден трябва да позакърпим.

- Ще кърпим – казах аз.
- Умирам за една найлонова мрежа!
- Акулите ще продупчат и нея.
- Умирам за найлонова мрежа! – настоя Маноли.
- Къде ще продадем делфина?
- Ти ще отидеш направо в хотела. Аз ще уредя всичко.

Приятно е да се работи с Маноли – не е дребнав, не знае какво е мързел.

– Само да не ни срещнат контролорите – рече той и огледа нашир и надлъж морето.

- Ще им дадем част от рибата – казах аз.
- Наивник! – засмя се той. – Ще сметат цялата лодка.

– Ако се случат добри момчета?

– В държавата няма човештина... Разбра ли? Завардила е шосетата и моретата.

– Делфинът ще ни спаси – забелязах аз.

– Дано – каза Маноли без особена надежда в гласа.

Напоследък трудно се изплъзвахме от ръката на закона. Два или три пъти бяхме принудени да предадем наряда си. Обискираха се всички коли по пътищата и лодките в морето. Маноли мечтаеше за вертолет. Само така можело да се измъкнем.

Вятърът продължаваше да мете морето. Моравите петна бягаха като призраци около нас. Ако не бързаш за никъде, можеш да спреш и да наблюдаваш какво става. По едно време Маноли ме слиса. Спря мотора и рече:

– Погледни!

Десетина гларуса си бяха направили добро. Наредени в добре очертано кръгче, те почиваха върху водата. Сториха ми се съсредоточени, по човешки замислени. Вятърът се стараеше да ги разпръсне, но те упорито го преодоляваха и пак оставаха в кръга.

– Какво ще кажеш? – запита съдружникът ми.

– Какво да кажа?

Наредили се като хора... Уважават се.

Понякога не мога да разбера смисъла, който Маноли влага в думите.

– Хайде! – поканих го аз. – Пали!

Маноли обича да фантазира и все очаква да стане нещо особено: екваторът да се премести към нас или да настъпи краят на света. Умира да говори за вечния календар, за нашествието на жълтата раса, за размразяването на антарктичните ледове и за зодиите.

Гларуси, гларуси, гларуси!... Добиваш впечатление, че вятърът ги върти във въздуха, мислиш ги за безпомощни, а те хитруват – използват въздушните течения, за да не се уморяват. Маноли ги гледа с жълтите си очи и казва:

– Вятърът ще заглади дюните, ще изтрие следите на хората и животните, ще покрие динените кори, оставени от курортистите, ще фризира пясъците.

Рядко можеш да познаеш за какво мисли този човек. Усмихнах се, а той ме погледна:

– Мислиш за нея, нали?

– Да влезем ли в ачика? – запитах сконфузено аз. – Белким избягаме от контролата.

– Не – отвърна той.

Навътре морето е мораво и пълно със зайчета. Заливите и полуостровите се изреждат един подир друг, ние ги минаваме, лентата на брега се ниже, чезнат познати контури, градът е още далеч, но знаем, че неизбежно ще се покаже – пълен със сгради, хора, вино, кебапчета и течаща топла вода...

С хотелите ми върви. При всички обстоятелства не съм бил връщан. Така стана и сега. Докато вълн се палеха уличните лампи, горещите струи на душа вече ме обливаха, а в ушите ми гърмеше шумът на асансьора, който прониква през девет стени в десета. Докато се бършех с хавлията, а после докато се обличах, мислех за нея и за още няколко неща, но главно за нея.

Вятърът се усещаше и тук. По улиците хората говореха високо, викаха. Тези, които се обичаха, се прегръщаха пред погледите на минувачите, а момчетата бяха станали толкова дръзки, че направо спираха непознатите момичета.

Отклоних се от центъра на града и тръгнах по добре позната уличка. Тя е пълна със стари гръцки къщи, сгушени зад увехнали дворни градини. Фасадите на тези къщи са уморени и много олющени. Плачат за ремонт, но има ли вече смисъл? Хората искат нови жилища, блокове, искат и никак не ги интересува, че тук умират къщи с минало.

Прозорчето на нейната стая светеше между бръшляновите лиани. Тя живееше зад песните на врабците, винаги е живяла там и ми се струва, че ще живее само там – до смъртта си. Как е възможно такава постоянство!... Ако сте забелязали, има жени, които умеят да чакат чак до второто пришествие.

Два дни след това внесох в лодката няколко пакета и се наметнах с брезента. Валеше. Маноли беше наведен над машината. Като се изправи, видях намръщаното му лице.

– Мръсно време! – каза той. – Не мога да разбера какво търсим тук!

– Пали! – казах аз.

– Сега.

Отново се наведе над машината.

– Как мина ваканцията? – запитах аз.

– Добре... Ще вземеш ли въжето?

Скочих на кея и отвързах. В това време Маноли облече шумата си и се настани на кърмата. Подадох му цигара.

– Идиоти сме! – забеляза той. – Как можахме да напуснем реката!...

– Хайде!

Маноли запали. Машината заработи.

– Рибата идва на талази! – провикна се той, за да го чуят през шума на мотора.

Завихме край шалана.

– Кой дявол ни накара?... Загубихме най-малко две хиляди парчета!

– Купи ли кафе?

– Купих... И сол купих.

– Намери ли едра?

– Намерих!... При това време я уловим десет парчета, я не... Но доказахме, че сме мъже, нали?

Заваля силно. Това е – след южния вятър винаги идва дъждът.